

SÖZLÜK

A

âbide	: Anıt.
ahilik	: Kökü eski Türk töresinde olan ve Anadolu'da yüksek bir gelişim gösteren esnaf, zanaatçı, çiftçi gibi bütün çalışma kollarını içine alan ocak.
alâmet	: Belirti, işaret, iz, nişan.
âlim	: Bilgin.
amid	: Komutan, askerî vali.
arkeoloji	: Eski kültürlerin toprak veya su altında kalmış kalıntılarını çıkaran ve bunları inceleyen bilim dalı.
atabey	: Eski Türk devletlerinde özellikle Büyük Selçuklularda şehzadelerin eğitimi veya bağımsız olarak bir eyaletin yönetimi ile görevli vezir.
avâsım	: Sınır şehirleri.
ayet	: Ku'ran-ı kerim surelerini oluşturan cümlelerden her biri.
azat etmek	: Köle ve cariyelerin özgürlüğünü geri vermek.

B

basiret	: Uzağı görüş, sezgi, uyanıklık, anlayış
beynelminel	: Uluslar arası, enternasyonal.
boy	: Sülâle(urug)lerin birleşmesinden meydana gelen, ortak bir atadan geldiklerine inanan topluluk, sülâleler birliği.
bozkır	: Kurakçıl otsu bitkilerden oluşan, sıcak ve ılıman iklimlerde geniş alanlara yayılan ağaçsız doğal bölge, step.
burç	: Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe kale çıkıntısı.

C

cemaat	: İnsan kalabalığı, bir dinden veya bir soydan olan insan topluluğu.
Cezb	: 1. Kendine çekme. 2. Etkileyerek kendine bağlama.

D

derebeylik	: Özellikle Batı Avrupa'da toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kimsenin malı sayan Orta Çağ siyasi düzeni, feodalite.
destan	: Tarih Öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir.

E

ebedî	: Sonsuz, sonu olmayan.
ecdat	: Atalar, dedeler.
edebî	: Edebiyatla ilgili.
edep	: Toplum töresine uygun davranma, incelik.
emir	: Araplarda ve başka Müslüman ülkelerde bir kavim, şehir veya ülkenin başı.
entrika	: Hile, oyun, dolap, düzen.
eren	: Kendini Tanrıya adanmış, evliya, veli.
etnik	: kavimle ilgili, budunsal, kavmî.
evrensel	: Evrenle ilgili, bütün insanlığı ilgilendiren, dünya çapında.
eyalet	: Çoğunlukla valilerce yönetilen ve yönetim bakımından bir tür bağımsızlığı olan büyük il.
eyer	: Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.
eyvan	: Bir tarafı dışarıya açık olan oda.
ezel	: Başlangıcı olmayan zaman, öncesizlik.

F

ferman	: Hükümdar tarafından verilen yazılı emir, buyruk.
figür	: Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi.
fresk	: Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madenî boyalarla resim yapma yöntemi, bu yöntemle yapılmış duvar resmi.

G

ganimet	: Savaşta ve yağma sırasında ele geçirilen mal.
gayrimüslim	: Müslüman olmayan.

H

halife	: Vekil, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra onun yerine devlet başkanı olan kimse.
hanedan	: Hükümdar veya devlet büyüğü gibi bir kişiye dayanan büyük aile, soy.
hat	: Çizgi, yazı.
hendese	: Geometri.
hiciv	: Yergi.
hicret	: Hz. Muhammed'in 622 yılında Mekke'den Medine'ye göçü.
hil'at	: Eskiden sultanlara giydirilen süslü elbise, kaftan.
hükümlanlık	: Hüküm sürme, hâkim olma durumu.

I - İ

Irak-ı acem	: Dicle Nehri'nin doğu tarafında kalan Irak topraklarına verilen ad.
ilahî	: Tanrıya özgü, tanrısal, çok güzel, mükemmel.
iltica	: Sığınma.
imaret	: Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulan hayır kurumu.
iskân	: Yerleştirme.
İstila	: Bir ülkeyi zor kullanarak işgal etme.
itaat	: Boyun eğme.

K

kışlak	: Kışın barınılan yer, orduların, göçebe oymakların hayvanları ile birlikte yayladan inip konakladıkları yer.
kitabe	: Taş, mermer vb. gibi sert cisim üzerindeki oyma veya kabartma yazı, tarih, yazıt.
klan	: Boy.
kopuz	: Halk şairlerinin çaldığı saz.
Koloni:	: 1. Sömürge. 2. Göçmen topluluğu veya bu topluluğun yerleştiği yer.
kös	: Savaşlarda alaylarda at, deve veya araba üzerinde taşınan ve işaret vermek için kullanılan büyük davul.
kurgan	: İlk Çağ'da, mezar üzerine toprak yığılarak yapılan küçük tepe. Tepe biçiminde mezar, höyük.
kurultay	: Ulusal toplantı. Bir kuruluşun temel işlerini konuşmak için belli sürelerle veya gerektiğinde yaptığı genel toplantı.

L

lehçe	: Bir dilin tarihî, bölgesel ve siyasi sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleri ile ayrılan kolu.
levazım	: Ordunun, silah ve cephanesinin dışında kalan yiyecek, giyecek gibi ihtiyaçlarını sağlayan askeri sınıf.

M

mabet	: İbadethane.
malik	: Sahip, sahip olmak
manzum	: Nazım ifade şekli ile Ölçülü ve uyaklı biçimde yazılmış eser.
melik	: Padişah, hakan, hükümdar.

memlûk	: Birinin malı olan kul, köle.
menşe	: Kök, esas kaynak.
menşur	: Hükümdarlık sembollerinden, ferman, halifenin onayını belirten ferman.
meşru	: Yasal, kanunen doğru.
meşveret	: Bir konu hakkında danışma.
motif	: Bir çoğu yan yana gelerek bir bezeme işini meydana getiren unsurlardan her biri.
muhasara	: Çevirme, kuşatma.
mübadele	: Değiş-tokuş etme

N

naib	: Tahtta hükümdar olmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu sırasında devleti yöneten kimse.
nesil	: Soy, kuşak.
nevbet	: Resmî yerlerde muayyen zamanlarda çalınan davul, dümbelek gibi şeyler, bando, mızık.
nihai	: İş sona erdiren, iş bitiren.
nüfuz	: Güç, söz geçirme.

O - Ö

ordugâh	: Ordunun konakladığı yer.
otağ	: Büyük ve süslü hükümdar çadırı.
ozan	: Halk şairi.
özerklik	: Bir topluluğun, bir kuruluşun ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme hakkı, muhtariyet, otonomi.

R

rasathane	: Astronomi gözlemlerine uygun şekilde donatılmış yapı.
reaya	: Vergi veren halk
rivayet	: Söylenti.
rubâî	: Aynı esasta yirmi dört şekilli vezinle yazılan dört mısralık şiir.

S - Ş

Samarra	: Abbasîler döneminde Bağdat yakınlarında kurulmuş Türklerden oluşturulan ordugâh şehir.
sikke	: Madeni para.
step	: Bozkır.
şâd	: İlk Türk devletlerinde yabgudan sonra gelen unvan

T

tabi	: Bağımlı, bağlı, bağımlı kılmak.
tasvir	: Tasarlama, bir şeyi sözle veya yazı ile anlatma, göz önünde canlandırma, betimleme.
tebaa	: Uyrak.
teçhizat	: Donatım.
tefekür	: Düşünme, düşünüş, derin düşünmek
toy	: Şölen, ziyafet, yemekli eğlence.
töre	: Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, göreneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü.

U-Ü

ulema	: Âlimin çoğulu, bilginler.
--------------	-----------------------------

tüzengi	: Eyerin iki yanında asılı bulunan ve ayakların basılmasını ayarayan altı düz demir halka.
üs	: Bazı görevleri yürütebilmek amacıyla kurulan, Özel yapıları, donatımları, işlikleri, onarım yerleri, servis alanları olan sürekli veya geçici olarak konaklanan yer. Harekâtın yürütülebilmesi için gerekli birliklerin, her türlü gereçlerin tamamlandığı, teçhizatın toplandığı, dağıtıldığı bölge.
V	
vâris	: Kendine miras düşen kimse.
veliaht	: Bir hükümdarın tahtına geçmeye aday olan erkek çocuğu veya kardeşi.
veraset	: Varislik, mirasta hak sahibi olma.
Y	
yağma	: Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malları alıp kaçması. Akıncıların düşman topraklarına yaptıkları baskın.
yargucu	: Hâkim, hâkim heyeti.
yarlık	: Ferman, berat karşılığında kullanılan tabir.
yuğruş	: Karahanlılarda vezirlik ve dîvan başkanlığı yapan kişiye verilen unvan.
Z	
zanaat	: İnsanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte tecrübe ve ustalık gerektiren iş, el ustalığı isteyen işler.